

выделены и предложены в текстостатьи наиболее употребляемые принципы и критерии формирования содержания обучения, что учитывают в процессе отбора и структурирования содержания учебного материала. На основе изложенных положений сделаны соответствующие выводы и обозначены перспективы дальнейших исследований.

Ключевые слова: организационно-педагогическая модель, структурирование содержания учебной дисциплины, работа в материале, будущие специалисты по дизайну.

Buslenko O. N. Organizational model of formation of educational content discipline “Work in material”.

Article content modeled discipline “Work in material”, which describes the future designers in the training. The basis of the simulation was taken the principle of selection and structuring educational information according to the tasks that apply to professional training future designers. We consider four types of structures that were taken as a basis for shaping the content of the subject matter “Working in material”. Presented methods for selecting and structuring the content of discipline in a logical sequence. Within the theory of the unity of semantic and procedural sides singled out and proposed in the text most common principles and criteria shaping the content of training that take into account in the selection and structuring of the content of educational material. Based on the provisions set developed appropriate conclusions and outlines the prospects for further research.

Keywords: organizational and pedagogical model, structuring the content of the discipline, work in material, future professionals of the design.

УДК 378.147:377

Вовк Н. В.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ СПОЖИВАННЯ В УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

У статті визначено сутність підготовки майбутнього вчителя технологій до формування культури споживання в учнів загальноосвітньої школи, розглянуто її компоненти, критерії, показники та рівні сформованості. Науково обґрунтовано змістову характеристику поняття “підготовка майбутнього вчителя технологій до формування культури споживання в учнів”. Теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено технологію реалізації педагогічних умов ефективної підготовки майбутніх учителів технологій до формування культури споживання в учнів. Установлено, за яких педагогічних умов її буде реалізовано в процесі навчання майбутніх учителів у вищому навчальному закладі.

Ключові слова: споживання, культура споживання, споживча освіта, технологічна освіта, підготовка майбутнього вчителя.

У сучасній Україні споживча освіта є невід’ємною складовою системи підготовки молодих людей до дорослого життя. Сьогодні національна освітня система постає перед новими викликами: освіта підростаючого покоління обов’язково має бути практичною, конкретною та впливати на поведінку і прагнення молодих громадян.

Актуальність проблеми в першу чергу зумовлена зміною наявних пріоритетів у постановці стратегічних цілей вищої педагогічної освіти, появою нових вимог до особистості майбутнього вчителя.

Аналіз психолого-педагогічної літератури з досліджуваної проблеми засвідчив, що недостатньо розкрито особливості підготовки майбутніх учителів технологій до цього напряму професійної діяльності. Окремим аспектам проблеми формування культури споживання присвячено дослідження Г. Григоренко, Л. Жилиної, Н. Кривошеї, Д. Лазаренка, О. Лихолат, Л. Савченко, Н. Слюсаренко, В. Стешенко, З. Філончук і ін.

Формування цілей статті (постановка завдання). Проте визначення, теоретичне обґрунтування та експериментальну перевірку педагогічних умов підготовки майбутнього вчителя технологій до формування культури споживання в учнів загальноосвітньої школи здійснено не було. Отже, заповнення цієї прогалини і є **метою** нашого дослідження.

Було виявлено, що дослідження проблеми підготовки майбутнього вчителя технологій до формування культури споживання в учнів загальноосвітньої школи можливе за рахунок вирішення комплексу завдань.

Реалізація першого завдання передбачала здійснення системного аналізу стану розробки проблеми підготовки майбутнього вчителя технологій до формування культури споживання в учнів загальноосвітньої школи та виявлення напрямів її подальшого вивчення.

У процесі дослідження з'ясовано, що культура споживання є динамічним процесом, розвиток якого здійснюється на базі задоволення потреб у професійній діяльності, культурі, цінностях. Культура споживання дає набори зразків споживання, виборів, цінностей і смаків, які допомагають людині орієнтуватися в соціальному просторі. Це також надіндивідуальна реальність, яка створюється суспільством як безпосередньо, так і за допомогою соціальних інститутів – держави, бізнесу, освіти тощо.

Отже, було встановлено, що підготовка майбутнього вчителя технологій до формування культури споживання в учнів на сучасному етапі розвитку професійної освіти є проблемою, що потребує цілеспрямованого, планомірного розв'язання. А подальше її дослідження потребує спеціальної розробки педагогічних умов і технології їхньої реалізації.

Друге завдання дослідження було спрямоване на обґрунтування сутності, структури та змісту підготовки майбутнього вчителя технологій до формування в учнів культури споживання. Виявлено, що специфіка такої підготовки майбутнього вчителя залежить не лише від його готовності до організації та проведення навчальних занять за відповідними темами, а й від здатності формувати в учнів певні споживчі компетенції зокрема й культуру споживання взагалі.

Підготовка майбутнього вчителя технологій до формування культури споживання полягає у формуванні професійної компетентності, що передбачає встановлення у студентів мотивів до реалізації цього виду професійної діяльності, формування цілісної системи споживчих знань, оволодіння практичними вміннями та навичками, необхідними для розвитку в учнів культури споживання, а також виховання активної позиції споживача.

Нами було визначено, що підготовка майбутнього вчителя технологій до формування культури споживання в учнів є складним, системним феноменом, який містить мотиваційний, когнітивний, ціннісно-смысловий та діяльнісно-результативний компоненти, що й зумовлює ефективність майбутньої професійної діяльності вчителя технологій [2].

Вирішення третього завдання передбачало теоретичне обґрунтування та експериментальну перевірку сукупності педагогічних умов та технології їхньої реалізації для забезпечення ефективною підготовки майбутнього вчителя до формування культури споживання в учнів загальноосвітньої школи, таких як:

- ознайомлення майбутнього вчителя технологій із роллю та місцем споживчої освіти через збагачення змісту спеціальних дисциплін знаннями про культуру споживання;
- реалізація комплексу сучасних педагогічних технологій: технології емпauerменту, мультимедійних, імітаційно-ігрових і проектних технологій, центральне місце серед яких відведено ігровому проектуванню;
- забезпечення методичної підготовки майбутнього вчителя до формування в учнів культури споживання на уроках технології.

Технологія реалізації зазначених педагогічних умов ґрунтувалася на наступних методологічних підходах: системному, компетентнісному, культурологічному, та етапах навчальної діяльності студентів: організаційно-підготовчому, змістово-процесуальному та

рефлексивно-творчому.

Основою цієї технології став авторський спецкурс „Основи споживчих знань” та окремі змістові модулі, зміст яких забезпечив єдність структурних складових досліджуваного особистісного утворення в студентів у процесі лекційних, лабораторних, практичних занять, гурткової і самостійної роботи.

Четверте завдання передбачало експериментальну перевірку розроблених умов і технології їх реалізації в підготовці майбутнього вчителя до формування культури споживання в учнів за такими аспектами:

- спрямування навчальної роботи вчителів-практиків на формування культури споживання в учнів на уроках технології;
- з’ясування мотивів навчальної діяльності майбутніх учителів технологій;
- сформованість компонентів підготовки студентів до формування культури споживання в учнів;
- спрямування професійної підготовки майбутнього вчителя технологій до формування культури споживання в учнів загальноосвітньої школи;
- аналіз навчально-методичного забезпечення організації процесу підготовки майбутнього вчителя технологій до формування культури споживання в учнів.

Технологія підготовки майбутнього вчителя до формування культури споживання в учнів передбачала організацію навчальної діяльності студентів у три *етапи*: перший – *організаційно-підготовчий*; другий етап – *змістово-процесуальний*; третій етап – *рефлексивно-творчий*.

У ході констатувального етапу педагогічного експерименту було вивчено стан підготовки майбутніх учителів технологій до формування культури споживання в учнів та можливості споживчої освіти. Це дозволило виявити недостатній рівень підготовки вчителів до формування культури споживання в учнів на уроках технології. Водночас було встановлено, що студенти технологічних факультетів мають недостатній рівень підготовки до формування культури споживання в учнів. Отримані дані підтвердили необхідність упровадження педагогічних умов підготовки майбутнього вчителя технологій до формування культури споживання в учнів та технологію їх реалізації.

На формувальному етапі педагогічного експерименту відбулося експериментальне навчання здобувачів вищої освіти щодо формування культури споживання в учнів загальноосвітньої школи в процесі аудиторної та позааудиторної роботи. Для цього до начального плану технологічного факультету було введено спецкурс “Основи споживчих знань” (4 курс), до змісту курсу “Сучасні технології промислового виробництва” (4 курс) введено змістовий модуль “Промисловість на захисті прав споживачів”, до курсу “Домознавство” (2 курс) – змістовий модуль “Формування культури споживання в теорії та практиці домоустрою”, до курсу “Методика навчання технологій” (4 курс) – змістові модулі “Теорія і методика навчання основ споживчих знань” та “Методика навчання технології сталого розвитку (емпауерменту)”.

Зміст спецкурсу “Основи споживчих знань” [1] містив теоретично та практично важливий матеріал для формування культури споживання: комплекс споживчих знань (товарознавчі, технологічні, матеріалознавчі, економічні та знання про споживчі властивості матеріалів і виробів); актуальні проблеми споживання; технології становлення культури споживання товарів і послуг; відпрацювання професійних дій, спрямованих на формування в студентів культури споживання тощо.

У межах спецкурсу було проведено такі форми занять, як лекції-візуалізації (демонстрація відеоматеріалів про обгортку, етикетку та рекламу тощо); лекції-провокації (навмисне допущення помилок у процесі викладання матеріалу про споживання та заощадження); віртуальна лабораторія (створення реклами товарів, власної етикетки, каталогу послуг, проекту дитячого кафе); квести (“Проблема сімейного бюджету”); ділові (“Рациональне споживання товарів і послуг”) та рольові (“Вивчення етики відносин у сфері

споживання”) ігри; ярмарок педагогічних ідей (“Про що розкаже реклама побутової техніки”); рейтинги споживання товарів і послуг, на які студенти орієнтувались під час виконання практичних завдань, розробки споживчих проєктів, бізнес-планів, написання творів-есе (“Для чого потрібно формувати культуру споживання?”); розв’язання проблемних ситуацій (запропонувати способи розв’язання життєвих ситуації, що можуть спричинити культурний шок) тощо.

Контрольний етап експерименту продемонстрував ефективність розроблених педагогічних умов і технологій їхньої реалізації в процесі професійної підготовки майбутніх учителів до формування культури споживання в учнів.

Загальний рівень підготовки майбутніх учителів технологій до формування культури споживання в учнів загальноосвітньої школи якісно змінився.

Так, в експериментальній групі кількість студентів із високим рівнем підготовки до формування культури споживання в учнів зросла на 14,8% і становила 28,7%. Кількість студентів із достатнім рівнем підготовки зросла на 4,7% й становила 29,4% від загалу. Ці студенти показали досить високу мотивацію щодо необхідності підготовки до формування в учнів культури споживання, а також високий рівень знань зі спецкурсу та з доданих змістових модулів, усвідомлене ставлення до такої підготовки й наявність умінь, пов’язаних із використанням споживчих знань у професійній діяльності.

Кількість студентів із середнім рівнем сформованості зменшилася на 12,6% і склала 20,8% від загалу. Студенти, які мали середній рівень підготовки до формування культури споживання в учнів, показали, що їхня мотивація щодо необхідності такої підготовки має достатній рівень, такий же рівень володіння знаннями основ споживчої культури; усвідомлене ставлення цих студентів характеризувалося й достатнім рівнем умінь, пов’язаних із використанням споживчих знань у професійній діяльності.

Кількість студентів експериментальної групи з низьким рівнем підготовки до формування культури споживання в учнів зменшилася на 6,3% й становила 21,1% від загалу. Ці студенти залишилися на низькому рівні, хоча в них і відбулися деякі позитивні зміни в мотиваційній, когнітивній, ціннісно-смісловій і діяльнісно-результативній сферах.

Щодо результатів, отриманих під час дослідження рівня студентів із контрольних груп, зазначимо, що відбулися незначні, але позитивні зміни щодо якості підготовки майбутніх учителів технологій до формування культури споживання в учнів.

Узагальнені результати підсумкового етапу педагогічного експерименту подано в табл.

Т а б л и ц я

Узагальнені результати дослідження підсумкового етапу педагогічного експерименту в експериментальній і контрольній групах

Компоненти підготовки	Кількість студентів	Рівні сформованості, %			
		Низький	Середній	Достатній	Високий
Мотиваційний	КГ (186 ст.)	46,5	33,2	7,7	13,6
	ЕГ (179 ст.)	35,1	35,6	21,7	7,6
Когнітивний	КГ (186 ст.)	50,0	26,8	18,4	4,8
	ЕГ (179 ст.)	36,2	15,9	35,4	12,5
Ціннісно-смісловий	КГ (186 ст.)	34,4	35,3	23,3	7,0
	ЕГ (179 ст.)	27,4	31,8	29,5	11,3
Діяльнісно-результативний	КГ (186 ст.)	36,5	28,2	26,3	9,0
	ЕГ (179 ст.)	15,8	31,9	37,5	14,8

Достовірність відмінностей між рівнями підготовки студентів контрольних та експериментальних груп після підсумкового етапу експерименту перевірено за допомогою

критерію χ^2 (узгодження) та критерію ϕ -Фішера. Так, отримане значення критерію $\chi^2_{емп}$ виявилось більшим від критичного $\chi^2_{крит}$ ($13,44 > 7,81$), що засвідчило достовірність розбіжностей у характеристиках експериментальної та контрольної груп на рівні 95% вірогідності. Водночас, отримане значення критерію ϕ -Фішера також виявилось більшим від критичного: $\phi^*_{емп} = 2,58 > \phi^*_{кр} = 2,31$. Окрім того, емпіричне значення критерію $\phi^*_{емп} = 2,58$ знаходиться в зоні значущості, що свідчить про його достовірність із рівнем $\alpha = 0,01$.

Порівняння результатів, отриманих під час констатувального, формувального та контрольного етапів експерименту засвідчило підвищення рівня підготовки студентів експериментальних груп. Так в експериментальних групах, на відміну від контрольних, зменшилась кількість студентів із низьким рівнем, водночас зросла кількість студентів із середнім, достатнім і високим показниками рівня.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, розроблені нами педагогічні умови та технологія їхньої реалізації в підготовці майбутнього вчителя технологій до формування культури споживання в учнів виявилися достатньо ефективними та результативними.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів розв'язання проблеми підготовки майбутнього вчителя технологій до формування культури споживання в учнів загальноосвітньої школи. Потребують подальшого вивчення питання наступності та перспективності процесу формування культури споживання в учнів, студентів і дорослих, розробки методики реалізації цього процесу засобами інформаційних технологій в навчальному процесі вищу.

Використана література:

1. *Вовк Н. В.* Зміст спецкурсу “Основи споживчих знань” у системі підготовки майбутніх учителів технологій до формування культури споживання в учнів / Н. В. Вовк // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи: збірник наукових праць. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – Випуск 52. – С. 68-74.
2. *Вовк Н. В.* Критерии сформированности потребительской культуры будущих учителей технологий / Н. В. Вовк // Международное научное издание International Scientific Journal: сборник научных трудов SWorld. – Вып. № 4(37). – Том 12. – Иваново: MARKOVA АД, 2014. – С. 64-71.

References:

1. *Vovk N. V.* Zmist speckursu “Osnovi spozhivchih znan” u sistemi pidgotovki majbutnih uchiteliv tehnologij do formuvannja kul'turi spozhivannja v uchniv / N. V. Vovk // Naukovij chasopis Nacional'nogo pedagogichnogo universitetu imeni M. P. Dragomanova. Serija № 5. Pedagogichni nauki: realii ta perspektivi: zbirnik naukovih prac'. – K.: Vid-vo NPU imeni M. P. Dragomanova, 2015. – Vipusk 52. – S. 68-74.
2. *Vovk N. V.* Kriterii sformirovannosti potrebitel'skoj kul'tury budushhij uchitelej tehnologij / N. V. Vovk // Mezhdunarodnoe nauchnoe izdanie Intenational Scientific Journal: sbornik nauchnyh trudov SWorld. – Vyp. № 4 (37). – Tom 12. – Ivanovo: MARKOVA AD, 2014. – S. 64-71.

Вовк Н. В. Подготовка будущего учителя технологий к формированию культуры потребления у учащихся общеобразовательной школы.

В статье определена сущность подготовки будущего учителя технологии к формированию культуры потребления у учащихся общеобразовательной школы, рассмотрены ее компоненты, критерии, показатели и уровни сформированности. Научно обоснованно содержательную характеристику понятия “подготовка будущего учителя технологии к формированию культуры потребления у учащихся”. Теоретически обоснована и экспериментально проверена технология реализации педагогических условий эффективной подготовки будущих учителей технологий к формированию культуры потребления у учащихся. Установлено, при каких педагогических условиях она будет реализована в процессе обучения будущих учителей в вузе.

Ключевые слова: потребление, культура потребления, потребительское образование, технологическое образование, подготовка будущего учителя.

Vovk N. V. Training future teachers of technology to creating a culture of consumption in secondary school students.

The essence of training future teachers of technology to creating a culture of consumption in secondary school students, considered its components, criteria and levels of performance. Scientifically substantiated semantic description of the concept of "training future teachers of technology to creating a culture of consumption among students". Theoretically grounded and experimentally proven effective implementation of pedagogical conditions of preparation of future teachers of technology to creating a culture of consumption in students. Established pedagogical conditions under which it will be implemented in the training of future teachers in higher education.

Keywords: consumption, culture of consumption, consumer education, technological education, training future teachers.

УДК 371.134:004

Гервас О. Г.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ В ГАЛУЗІ ДИЗАЙНУ З ОСНОВ ХУДОЖНЬОГО ПРОЕКТУВАННЯ

У статті зроблений аналіз критеріїв освіти, дизайнерських методів пізнання, які належать дизайну і дизайнерській освіті. Проаналізовано специфіку організації фахової підготовки інженерів-педагогів у галузі дизайну з основ художнього проектування. Окреслено основні проблеми підготовки інженера-педагога в галузі дизайну з художньо-проектної діяльності. Також, у статті визначені основні ознаки і значення проектно-технологічної та художньо-проектної діяльності у професійній підготовці майбутніх інженерів-педагогів у галузі дизайну. Зроблено висновок про те, що – одна з найбільш важливих цілей підготовки майбутніх інженерів-педагогів у галузі дизайну, є надання умінь і здатностей (компетенцій) з художнього проектування для здійснення ефективної професійної діяльності, підвищення загальноосвітнього і культурного рівня студента, формування його наукового світогляду та художньо-конструкторського мислення.

Ключові слова: професійна освіта, дизайн, дизайн-освіта, проектна діяльність, художнє проектування.

Освіта як процес зводиться перш за все до відтворення і трансляції нагромаджених у минулому знань, досвіду культури. Водночас життєдіяльність як особистості, так і соціуму, здійснюється в процесі освіти – знання і досвід минулого повинні бути трансформовані системою освіти в здатність і готовність людини (і суспільства) проектувати і будувати майбутнє.

У наш час до художньо-конструкторської діяльності, до різних видів проектування залучається все більше число людей. У промисловому проектуванні відокремився самостійний напрям – дизайн, який поєднав у собі творчий пошук наукової думки і художню уяву.

Такі професії як художник-конструктор, дизайнер, які є одними з наймолодших, завойовують усе більшу популярність. В даний час неможливо назвати жодної галузі науки, техніки, культури, які б органічно не пов'язувалися з мистецтвом і дизайном. Образна мова мистецтва проникає в науку, наукові дослідження, розширює сферу художньої культури, а макетно-модельний метод, що є властивим архітектурі і дизайну, робить науку, техніку, технологію, інженерне проектування більш гуманістичними.

У цей час проектування і виготовлення високоякісної продукції немислиме без участі